

Obsah

Úvod	13
Seznam použitých zkratk	15
ČÁST A	
OBECNÁ ČÁST	19
I. ZÁKLADNÍ INSTITUTY PRACOVNÍHO PRÁVA, SOUVISEJÍCÍ S ODMĚŇOVÁNÍM ZA PRÁCI	21
1. Účastníci pracovněprávních vztahů	22
1.1 Zaměstnavatel	22
1.2 Zaměstnanci	24
2. Zastoupení	28
2.1 Podmínky zastoupení	28
2.2 Plná moc	29
2.3 Zastoupení na základě rozhodnutí soudu	30
3. Pracovní poměr	31
3.1 Úkony před vznikem pracovního poměru	31
3.2 Vznik pracovního poměru	35
3.2.1 Pracovní smlouva	35
3.2.1.1 Den nástupu do práce	37
3.2.1.2 Druh práce	37
3.2.1.3 Místo výkonu práce	39
3.2.1.4 Další ujednání v pracovní smlouvě	39
3.2.2 Jmenování	44
3.2.3 Volba	45
3.3 Typy pracovního poměru	46
3.3.1 Pracovní poměr podle doby trvání	46
3.3.2 Vedlejší pracovní poměr, souběžný pracovní poměr, vedlejší činnost	48
3.4 Změny obsahu pracovního poměru	53
3.4.1 Převedení zaměstnance	54
3.4.2 Přeložení zaměstnance	56
3.4.3 Pracovní cesta	58

3.5	Skončení pracovního poměru	60
3.5.1	Základní informace	60
3.5.2	Skončení pracovního poměru dohodou	63
3.5.3	Výpověď	66
3.5.4	Okamžité zrušení pracovního poměru	68
3.5.5	Zrušení pracovního poměru ve zkušební době	70
3.5.6	Skončení pracovního poměru na dobu určitou	71
3.5.7	Skončení pracovního poměru založeného jmenováním a volbou	72
3.5.8	Mzdové (platové) a další nároky spojené se skončením pracovního poměru	73
4.	Pracovní doba a doba odpočinku	77
4.1	Pracovní doba a rozvrh pracovních směn	77
4.2	Pracovní pohotovost	79
4.3	Práce přesčas	82
4.4	Noční práce	83
5.	Překážky v práci	84
5.1	Překážky na straně zaměstnance	84
5.2	Překážky na straně zaměstnavatele	87
6.	Mateřská a rodičovská dovolená	88
7.	Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	89
7.1	Dohoda o provedení práce	91
7.2	Dohoda o pracovní činnosti	93
7.3	Odměňování prací konaných na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	94
8.	Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů	95
9.	Právní úprava mzdy (platu) v ZPr	98
II.	MZDA, PLAT A JINÉ ODMĚNY ZA PRÁCI	100
1.	Mzda a plat – odměny za práci zaměstnanců v pracovním poměru	100
2.	Jiná plnění poskytovaná v souvislosti s výkonem práce, pracovním poměrem a jeho skončením	102
2.1	Průměrný výdělek a náhrada mzdy (platu)	102
2.2	Cestovní náhrady	104
2.2.1	Náhrady při pracovní cestě	104
2.2.2	Náhrada prokázaných jízdních výdajů	105

2.2.3	Náhrada prokázaných výdajů za ubytování	106
2.2.4	Stravné	106
2.2.5	Náhrada prokázaných nutných vedlejších výdajů	107
2.2.6	Náhrada prokázaných jízdních výdajů za cesty k návštěvě rodiny	107
2.2.7	Náhrady při přeložení a při přijetí	108
2.2.8	Jiné a vyšší náhrady	108
2.2.9	Náhrady při zahraničních pracovních cestách	108
2.2.10	Stravné při zahraničních pracovních cestách	108
2.2.11	Společná ustanovení pro poskytování cestovních náhrad při tuzemské a zahraniční pracovní cestě	109
2.2.12	Náhrady podle NPNVZ	110
2.3	Odměna za pracovní pohotovost	111
2.4	Odstupné	113
2.5	Náhrada za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů zaměstnance	115

ČÁST B

ODMĚŇOVÁNÍ	117

I. MZDA V PODNIKATELSKÉ SFĚŘE	119

1.	Historický vývoj, mzdová reforma v roce 1992, její základní charakteristika, cíle a základní principy zákonné úpravy	119
1.1	Pojem mzdy v historických souvislostech	119
1.2	Pojetí mzdy před mzdovou reformou 1992	120
1.3	Mzdová reforma	121
1.4	Základní principy zákonné úpravy (ZM)	121
2.	Odměňování podle ZM	122
2.1	Rozsah působnosti ZM	122
2.2	Pojem mzdy	122
2.3	Jiná plnění v souvislosti se zaměstnáním	123
2.4	Mzda zaměstnance	123
2.4.1	Způsob sjednání (stanovení) mzdy zaměstnanci	124
2.4.2	Stejná mzda za stejnou práci a za práci stejně hodnoty	125
2.5	Ochrana výše mzdy	126
2.5.1	Minimální mzda	126
2.5.2	Minimální mzdové tarify	127

2.6	Mzda za práci přesčas	128
2.7	Mzda a náhrada mzdy za svátek	129
2.8	Mzda za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci	130
2.9	Mzda domáckých zaměstnanců	131
2.10	Mzda při vadné práci	131
2.11	Splatnost mzdy	132
2.12	Srážky ze mzdy	133
2.13	Výplata mzdy	133
2.14	Naturální mzda	135
2.15	Mzda při výkonu jiné práce	136
2.16	Odměna za pracovní pohotovost	137
3.	Podnikový mzdový systém a podnikový mzdový předpis	138
3.1	Pojetí podnikového mzdového systému	138
3.2	Vypracování a používání podnikového mzdového systému	140
3.2.1	Přípravná fáze	140
3.2.1.1	Faktory ovlivňující mzdový systém	140
3.2.1.2	Koncepce mzdového systému	144
3.2.2	Tvorba mzdového systému	152
3.2.2.1	Tarifní soustava	152
3.2.2.2	Mzdové příplatky	155
3.2.2.3	Formy mzdy	156
3.3	Podnikový mzdový předpis	161
II.	PLAT VE VEŘEJNÝCH SLUŽBÁCH A SPRÁVĚ	162
1.	Charakteristika a cíle zákonné úpravy platových poměrů zaměstnanců ve veřejných službách a správě	162
2.	Plat podle ZPl	164
2.1	Okruh zaměstnavatelů	164
2.2	Okruh zaměstnanců	165
2.3	Prováděcí nařízení vlády	166
2.4	Kolektivní smlouva a vnitřní platový předpis	167
2.5	Rovnost v odměňování mužů a žen za stejnou práci a za práci stejné hodnoty	170

3. Platové poměry zaměstnanců	171
3.1 Pojem platu	171
3.2 Platový tarif	173
3.2.1 Postup zaměstnavatele při obsazování pracovních míst	173
3.2.2 Zařazování zaměstnanců do platové třídy	174
3.2.3 Konstrukce platových tarifů	180
3.2.4 Zařazování zaměstnanců do platového stupně	180
3.2.5 Určení platového tarifu	186
3.3 Příplatek za vedení	190
3.4 Příplatek za zastupování	192
3.5 Osobní příplatek	194
3.6 Příplatek za dělenou směnu	195
3.7 Příplatek za noční práci	196
3.8 Příplatek za práci v sobotu a v neděli	197
3.9 Plat a náhradní volno za práci přesčas	197
3.10 Plat a náhradní volno za práci ve svátek	199
3.11 Souběh příplatků	200
3.12 Zvláštní příplatek	201
3.12.1 Zvláštní příplatek podle NZP	201
3.12.2 Zvláštní příplatek za práce ve směnném a nepřetržitém provozu	202
3.12.3 Specifické zvláštní příplatky	202
3.13 Hodnostní příplatek	203
3.14 Další plat	203
3.14.1 Podmínky pro vznik nároku na další plat	203
3.14.2 Výše dalšího platu	205
3.14.3 Zálohy na další plat	206
3.15 Odměny	208
3.16 Splatnost platu	210
3.17 Srážky z platu	211
3.18 Výplata platu	212
3.18.1 Pravidla pro výplatu platu	212
3.18.2 Platový výměr	214
3.19 Odměna za pracovní pohotovost	215
3.20 Plat při výkonu jiné práce	216

4.	Prostředky na platy a na odměny za pracovní pohotovost . . .	217
4.1	Usměrňování prostředků na platy a na odměny za pracovní pohotovost v organizačních složkách státu, státních fondech a v územních samosprávných celcích	218
4.2	Usměrňování prostředků na platy a na odměny za pracovní pohotovost v příspěvkových organizacích	219
III.	PLAT A DALŠÍ NÁLEŽITOSTI PŘEDSTAVITELŮ STÁTNÍ MOCI, NĚKTERÝCH DALŠÍCH ORGÁNŮ A SOUDCŮ	222
1.	Základní principy právní úpravy	222
2.	Ustanovení úvodní, společná, přechodná a závěrečná	224
2.1	Rozsah působnosti	225
2.1.1	Okruh subjektů	226
2.1.2	Platové instituty a další náležitosti	227
2.2	Plat	228
2.2.1	Výše platu	228
2.2.2	Orgány určené k výplatě platu	230
2.2.3	Splatnost platu	231
2.2.4	Srážky z platu	231
2.2.5	Uplatnění nároku	231
2.3	Další plat	231
2.3.1	Výše dalšího platu	232
2.3.2	Podmínky vzniku nároku na další plat	234
2.4	Náhrady výdajů	237
2.4.1	Druhy náhrad	237
2.4.2	Forma náhrad	238
2.4.3	Výše náhrad	239
2.5	Naturální plnění	241
2.6	Odchodné	245
3.	Plat a další náležitosti jednotlivých představitelů	247
3.1	Poslanci	247
3.2	Členové vlády	250
3.3	Prezident republiky	250
3.4	Soudci Ústavního soudu	251
3.5	Členové, viceprezident a prezident Nejvyššího kontrolního úřadu	251
3.6	Ředitel Bezpečnostní informační služby	252

4. Plat a další náležitosti soudců	252
4.1 Plat	253
4.2 Zápočet dob	265
4.3 Plat při zastupování	270
4.4 Plat při dočasném přidělení	271
4.5 Plat za práci přesčas	272
4.6 Další plat	273
4.7 Náhrady výdajů	273
4.8 Naturální plnění	277
IV. PLATOVÉ POMĚRY STÁTNÍCH ZÁSTUPCŮ	278
1. Základní principy právní úpravy	278
2. Plat	279
3. Zápočet dob	284
4. Plat při zastupování	289
5. Plat při dočasném přidělení	290
6. Plat za práci přesčas a odměna za pracovní pohotovost	291
7. Další plat	291
8. Splatnost platu, výplata platu, srážky z platu	295
9. Naturální plnění	295
V. ODMĚŇOVÁNÍ ČLENŮ ZASTUPITELSTEV ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	297
1. Postavení členů zastupitelstev územních samosprávných celků	297
2. Odměny uvolněných členů zastupitelstva	298
3. Odměny neuvolněných členů zastupitelstva	300
VI. ODMĚŇOVÁNÍ DUCHOVNÍCH	302
1. Právní úprava odměňování duchovních	302
2. Základní plat duchovních	302
3. Hodnostní přírůstek duchovních	304
4. Odměny za vyšší výkon	304
5. Právní úprava poskytování osobních požitků duchovním	305

VII. ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY ODMĚŇOVÁNÍ	306
1. Odměna advokáta	306
2. Odměna notáře a správce dědictví	308
3. Odměna znalce a tlumočníka	309
4. Odměna přisedícího	310
5. Odměna správce konkurzní podstaty, správce podniku a likvidátora a člena orgánu společnosti jmenovaného soudem	311
6. Odměna ověřovatele (auditora) a asistenta auditora	312
7. Odměna zprostředkovatele a rozhodce	313
8. Odměna člena znalecké komise	313
9. Odměna člena volební komise	314
10. Odměna patentového zástupce	314
11. Hmotné zabezpečení zaměstnanců v hornictví.	315
 ČÁST C	
ÚPLNÉ ZNĚNÍ VYBRANÝCH PLATOVÝCH PŘEDPISŮ	317
Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku	318
Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě	329
Nařízení vlády č. 333/1993 Sb., o stanovení minimálních mzdových tarifů a mzdového zvýhodnění za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci	331
Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech	371
Nařízení vlády č. 251/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových a některých dalších organizací	392
Nařízení vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí	415

Nařízení vlády č. 79/1994 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a služeb, orgánů celní správy, příslušníků Sboru požární ochrany a zaměstnanců některých dalších organizací (služební platový řád)	507
Nařízení vlády č. 252/1992 Sb., o podmínkách pro poskytování a výši zvláštního příplatku za vykonávání činností ve ztížených a zdraví škodlivých pracovních podmínkách	525
Nařízení vlády č. 447/2000 Sb., o způsobu usměrňování výše prostředků vynakládaných na platy a na odměny za pracovní pohotovost zaměstnanců odměňovaných podle zákona o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočto- vých a v některých dalších organizacích a orgánech.	542
Nařízení vlády č. 358/2000 Sb., o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev.	546
Nařízení vlády č. 86/1993 Sb., o osobních požitcích poskytovaných duchovním církví a náboženských společnostmi	553
Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců. . .	560
Zákon č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.	577

ČÁST D

Seznam souvisejících předpisů (stav k 1. 1. 2001)	585

ČÁST E

VZORY	590
1. Pracovní smlouva	591
2. Dohoda o změně pracovní smlouvy.	593
3. Dohoda o vrácení zálohy na další plat	594
4. Platový výměr	595
5. Plná moc	596

6. Vypovězení plné moci	597
7. Rozhodnutí o přiznání odměny	598
8. Vnitřní platový předpis	598
9. Podnikový mzdový předpis	600
10. Zvýšené stupnice platových tarifů (k 1. 1. 2001)	613
11. Přehled kvalifikačních předpokladů	615